

چرخ زندگی ساکنان سرزمین های اشغالی با جنگ چگونه می چرخد؟

جنگ از کیسه ساکنان

سید علی مدد زندی

در چند شماره قبل تر که در سال گذشته منتشر شد، ذروین برداشتم و نسخه ابتدایی بودجه رژیم در سال جاری را مورد بررسی قرار دادیم و در همان جا حول بودجه عریض و طویل دفاعی رژیم و دعوای جناحی بر سر این درشت بودن رقم ورق سیاه کردیم اما در آن مقال مجالی پیدا نشد که عارض شویم که این افزایش بی ترمز بودجه دفاعی و همزمانی جنگ با اقتصاد ساکنان سرزمین اشغالی چه می کند و آیا این مؤلفه ها چرتکه خانواده ها را به هم می ریزد یا خیر؟ برای پاسخ به سؤالی که طرح شد ابتدا به امر باید گریزی به کلیات چرخ اقتصادی زندگی ساکن از قبل جنگ تا آستانه جنگ بزنیم. بیش از یک سوم خانوارهای اسرائیلی ماهانه هزاران شیکل بیش از درآمد خود خرج می کنند و در تأمین هزینه های زندگی ناتوان هستند. این وضعیت در حالی است که رژیم مقارن با یک جنگ مدام، با افزایش پی در پی مالیات ها و قیمت ها و بالا بردن سطح بهره اوضاع را پیچیده تر می کند. طبق داده های ارائه شده توسط سازمان غیردولتی اسرائیلی فرش استارت (FreshStart) که به خانوارها و کسب و کارهای دارای بدهی سنگین کمک می کند، حدود ۲٫۵ میلیون خانوار اسرائیلی حساب بانکی شان برای پرداخت معوقات دچار کسری است. این عدد معادل ۳۹ درصد از جمعیت بالای ۱۸ سال اسرائیل در آوریل ۲۰۲۴ است.

آخرین داده های منتشر شده توسط بانک اسرائیل نشان می دهد که بانک ها در نوامبر ۲۰۲۴ به طور میانگین ۱۷۷ درصد بهره از حساب های دارای کسری دریافت کرده اند که نسبت به نرخ ۱۱ درصد در پایان ۲۰۲۳ رشد داشته است. این رقم در مقایسه با نرخ ۹ درصد بهره برای وام های مصرفی خانوارها بسیار بالاست. حجم کل کسری حساب های بانکی در اسرائیل تا پایان نوامبر به ۹٫۷۵ میلیارد شیکل (۲٫۷ میلیارد دلار) رسیده است.

در مقابل، بانک های اسرائیلی برای سپرده های بانکی به شکل متوسط تنها بین ۳٫۵ تا ۴ درصد سود پرداخت می کنند. این شکاف گسترده باعث شده خانوارها بهره های سنگینی بابت بدهی های خود پرداخت کنند و همین امر مشکلات مالی شخصی آن ها را عمیق تر کرده است. در نتیجه، هزاران خانواده بیش از درآمد خود خرج می کنند و در سیاه چاله وام های بانکی با بهره بالا گرفتار شده اند که توان بازپرداخت آن را ندارند.

شارون لوین، مدیر ارتباطات و امور عمومی در سازمان Paananim که به خانواده های گرفتار در بدهی مشاوره و کمک مالی ارائه می دهد، به تایمز آو اسرائیل گفت: «در ماه گذشته، حدود ۱۱۰۰ خانواده با ما تماس گرفتند که در بدهی غرق شده اند، و این تقریباً دو برابر تعداد تماس های پیش از آغاز جنگ (اکتبر ۲۰۲۳) است. بسیاری از خانوارها در حالی که همچنان دارای کسری حساب هستند، وام های بیشتری می گیرند و تلاش می کنند از چرخه بدهی خارج شوند، در حالی که نرخ های بهره همچنان بالاست و جنگ باعث جابه جایی خانواده ها از محل زندگی شان شده و بسیاری هم به خدمت ذخیره فراخوانده شده اند.»

او تخمین زد که از زمان آغاز جنگ، هزینه بازپرداخت بدهی برای هر خانوار به طور متوسط حدود ۱۵۰۰ شیکل در سال افزایش یافته است. به گفته او، میانگین بدهی خانوادهاهایی که به این سازمان مراجعه می کنند اکنون به حدود ۱۰۰ هزار تا ۱۲۰ هزار شیکل رسیده است.

لوین همچنین گفت: «حتی پیش از شروع جنگ نیز، به دلیل افزایش پیوسته نرخ بهره طی دو سال گذشته، هزینه اقساط وام مسکن برای هر خانوار به طور متوسط بین ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ شیکل در ماه افزایش یافته بود.»

در این میان، بانک های بزرگ رژیم اسرائیل مانند هاپوآلیم و لیومی طی دو سال گذشته در سود خالص رکورد شکنی ثبت کرده اند. نرخ بهره بالا و تورم فزاینده باعث رشد درآمد های اعتباری آن ها شده و فعالیت های وام دهی آن ها را رونق داده، در حالی که هزینه های بازپرداخت وام برای وام گیرندگان رشد چشمگیری داشته و به افزایش هزینه های زندگی در رژیم دامن زده است.

بانک مرکزی رژیم اسرائیل از میانه ۲۰۲۲ تا سال ۲۰۲۳ نرخ بهره را از ۰٫۱ درصد به ۴٫۷۵ درصد افزایش داد که این اقدام به بانک ها اجازه داد نرخ بهره ی وام ها را افزایش دهند و هزینه های وام مسکن را به سرعت بالا ببرند.

تومر رابینوویچ، وکیل ورشکستگی و بنیان گذار «فرش استارت» گفت: «نرخ های بهره بالاست، هزینه های اساسی خانوار به دلیل افزایش قیمت ها و مالیات های بیشتر شده، در حالی که درآمد ها ثابت مانده اند.»

او افزود: «بانک ها سودهای میلیاردی از بهره بالای وام های مسکن، مصرفی و کسری حساب می برند، در حالی که خود برای سپرده های مردم بهره مناسبی پرداخت نمی کنند.» او خواستار نظارت بیشتر بانک مرکزی بر رفتار بانک ها شد. امیر یارون، رئیس بانک مرکزی اسرائیل نیز از فاصله زیاد بین سودی که بانک ها از وام دهی کسب می کنند و سودی که برای سپرده های حساب جاری می پردازند، ابراز تأسف کرده است.

بفرمایید جنگ!

طبیعتاً روشن است که با چنین وضعیتی افزایش احتمالی هزینه های دفاعی برای تأمین نیازهای امنیتی در سال های آینده، به بار مالی رابر دوش خانوارها سنگین تر خواهد کرد، شمول آبرامزون، اقتصاددان ارشد وزارت دارایی در این مورد هشدار داد و از دولت خواست تا تعادلی بین نیازهای امنیتی و اقتصادی برقرار کند.

در یک گزارش منتشر شده، شمول آبرامزون، اقتصاددان ارشد وزارت دارایی، برآورد کرد که افزایش دائمی ۱۰ میلیارد شیکل (۲٫۶۷ میلیارد دلار) در بودجه دفاعی به معنای سالانه حدود ۴۰۰۰ شیکل بار مالی ای است که باید هر خانوار اضافه بر تمام دخل و خرجش به دوش بکشد.

تحلیل اقتصاددانان ارشد وزارت دارایی به کمیته ناگل ارائه شد که برای بررسی نیاز به افزایش هزینه های دفاعی و طراحی نیروی نظامی ارتش رژیم اسرائیل برای آینده تشکیل شده است. این کمیته انتظار می رود در ماه دسامبر نکات نهایی خود را ارائه دهد که به احتمال زیاد منجر به افزایش ده میلیارد شیکل دیگر در هزینه های دفاعی سالانه خواهد شد و در پی آن بار مالیاتی بیشتری برای پرداخت هزینه های امنیتی بر ساکنان سرزمین های اشغالی تحمیل خواهد شد.

آبرامزون هشدار داد: «افزایش دائمی هزینه های دفاعی بار مالی جدیدی ایجاد خواهد کرد و ممکن است بر فعالیت اقتصادی و پتانسیل رشد آن تأثیر بگذارد.» وی افزود: «برای تأمین بار مالی ناشی از افزایش هزینه های دفاعی در طول زمان، باید تعادل های لازم برای انجام اصلاحات در کاهش هزینه ها یا افزایش مالیات ها پیدا شود، زیرا کسری ساختاری فعلی اسرائیل از قبل بالاست و نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی باید تثبیت و تراز شود.»

به گفته آبرامزون افزایش هزینه های دفاعی به میزان ۱۰ میلیارد شیکل اضافی نیاز به اصلاحاتی معادل حدود ۱۰۵ درصد تولید ناخالص داخلی، یا حدود ۳۰ میلیارد شیکل خواهد داشت. این فشار برای خانوارها از سه کانال اصلی احساس خواهد شد: افزایش مستقیم و غیرمستقیم مالیات ها، کاهش خدمات عمومی به دلیل کاهش بودجه برای هزینه های غیرنظامی و آسیب به درآمد ها به

در ماه گذشته، حدود ۱۲۰۰

خانواده با ما تماس گرفتند که

در بدهی غرق شده اند، و این تقریباً دو برابر

تعداد تماس ها پیش از آغاز جنگ (اکتبر

۲۰۲۳) است

دلیل کاهش فعالیت اقتصادی. در آغاز نوامبر، هیئت دولت پیشنهاد وزارت دارایی را برای بودجه سال ۲۰۲۵ تصویب کرد که شامل افزوده های احتمالی پس از نتایج کمیته ناگل نیست. کمیته تحت ریاست ژرئال (بازنشسته) یعقوب ناگل، متشکل از نمایندگان دفتر نخست وزیر، وزارت دارایی، وزارت دفاع و ارتش اسرائیل است و مسئول تعیین جهت گیری های طراحی نیروی نظامی رژیم اسرائیل برای دهه آینده، پیامدهای بودجه (افزایش بودجه) و تأثیرات اقتصادی است.

به گفته برآوردهای بانک مرکزی رژیم اسرائیل از بعد هفتم اکتبر و جنگ جاری با حماس پیش بینی می شود که بیش از ۲۵۰ میلیارد شیکل (۶۷ میلیارد دلار) هزینه بین سال های ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۵ به همراه داشته باشد. در چنین وضعیتی با توجه به ۷٫۹ درصد کسری بودجه نسبت به تولید ناخالص داخلی در اکتبر، که بالاتر از رقم ۶٫۶ درصد تعیین شده برای سال ۲۰۲۴ است و اینکه آژانس های اعتباردهی امتیاز اعتبار رژیم اسرائیل را کاهش داده اند، کمیته ناگل برای جلوگیری از بی ثباتی کسری به دلیل افزایش هزینه های دفاعی و جنگی تشکیل شده است.

آبرامزون هشدار داد: «بدون تعدیلات مالی متوازن، نسبت بدهی به تولید ناخالص داخلی کشور افزایش خواهد یافت و با آن ریسک اقتصادی و نرخ بهره ای که دولت برای تأمین مالی بدهی می پردازد نیز افزایش می یابد، و به این ترتیب سرمایه گذاری ها کاهش می یابد که به نوبه خود منجر به کندی فعالیت اقتصادی رژیم خواهد شد.» اقتصاددانان ارشد وزارت دارایی فهرستی از اقدامات برای تقویت درآمد های مالیاتی دولت به منظور تأمین افزایش هزینه های امنیتی ارائه داد. یکی از این اقدامات مبارزه با سرمایه های سیاه و فرار مالیاتی است که سالانه ده ها میلیارد شیکل برآورد می شود. دیگری لغو معافیت های مالیاتی به ارزش حدود ۹۰ میلیارد شیکل در سال است و تنها پس از آن و آن هم در صورت نیاز، باید نرخ های مالیات افزایش یابد. حال باید منتظر بود و دید که در چنین اوضاعی ساکنان سرزمین های اشغالی این سیاست های نظامی - امنیتی رژیم را تاب می آورند یا خیر!؟